

Науково-навчальний інститут філології та історії
Кафедра іноземних мов та методики викладання

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І КУЛЬТУР

Для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
Предметної спеціальності 014 Середня освіта (Англійська мова і література)
Статус дисципліни: нормативний компонент ОП Середня освіта (Мова і література (англійська))

Викладач: к. п. н. Бутова Віра Олександрівна
Email: verabutova66@gmail.com

Кількість часу на вивчення

Лекцій	60
Практичних занять	56
Лабораторних занять	24
Самостійна робота студента	160
Форма контролю	залік, іспит

Пререквізити (*передумови*) для успішного оволодіння змістом навчальної дисципліни «Методика навчання іноземних мов і культур» є: загальні та фахові компетентності та результати навчання, які формуються під час вивчення навчальних дисциплін «Вступ до спеціальності», «Нові інформаційні технології», «Основи екології», «Основи наукових досліджень», «Педагогіка», «Психологія», «Практичний курс англійської мови», «Практична граматики англійської мови», «Практична фонетика англійської мови»,

Постреквізити вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання іноземних мов і культур» (освітні компоненти, для вивчення яких потрібні компетентності та результати навчання, сформовані під час вивчення ОК «Методика навчання іноземних мов і культур»): «Курсова робота з методик навчання фахових дисциплін», «Навчально-залікова практика», «Комплексний кваліфікаційний екзамен з англійської мови, літератури та методики їх навчання».

Курс «Методика навчання іноземних мов і культур» передбачає розв'язання ряду завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема вироблення у студентів чіткого уявлення про методи і прийоми роботи вчителя іноземних мов загальноосвітньої школи з учнями на уроках та в позаурочній діяльності. Курс викладається на базі опанування студентами курсів педагогіки та психології і загальнолінгвістичних та мовних дисциплін, враховує новітні досягнення в цих галузях знань.

Мета курсу – формування у студентів професійно-методичної компетентності вчителя іноземних мов. Програма передбачає тісний зв'язок теоретичного курсу методики з практикою. В лекційному курсі і на практичних заняттях студенти знайомляться як з традиційними теоретичними положеннями методики, що викладаються у певній системі, так і з новими ідеями та візіями. На практичних заняттях майбутні вчителі опановують професійно-методичні вміння вчителя іноземних мов.

Основні завдання курсу:

- створити у студентів теоретичну базу для розкриття загальних та спеціальних закономірностей процесу навчання іноземних мов як засобу спілкування, навчання, виховання й розвитку, що включає методичні знання, знання із суміжних з методикою наук психолого-педагогічного, філологічного й культурологічного циклів, і на цій основі сформулювати уявлення про зміст і структуру педагогічної діяльності вчителя іноземних мов.
- ознайомити студентів із сучасними методичними напрямками і методами, формами та засобами навчання іноземних мов, сформулювати у них уміння творчо застосовувати свої знання, вміння і навички на практиці з урахуванням конкретних освітніх умов;
- на основі здобутих теоретичних знань розвивати у студентів творче методичне мислення для вирішення різноманітних методичних задач під час реалізації навчально-виховного процесу з іноземних мов.

Попередні навчальні компетенції, необхідні для успішного засвоєння студентами навчального змісту курсу: для успішного засвоєння дисципліни і проходження педагогічних практик студенти повинні здобути знання з **таких дисциплін**:

- загальна педагогіка, теорія навчання, теорія виховання, історія педагогіки;
- загальна психологія, вікова та педагогічна психологія;
- практична фонетика англійської мови;
- практична граматики англійської мови;
- теоретичний і практичний курс англійської мови;
- безвідривна педагогічна практика.

У результаті вивчення курсу студент набуває загальні й фахові компетентності

Загальні компетентності:

- ЗК 3.** Здатність до логічного, критичного, аналітичного, абстрактного, творчого мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 4.** Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.
- ЗК 7.** Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 8.** Здатність до генерування нових ідей, адаптації та дії в новій ситуації, ініціативності та підприємливості.
- ЗК 9.** Здатність приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності, мотивувати здобувачів освіти, колег та батьків до досягнення спільної мети.
- ЗК 10.** Здатність до міжособистісної взаємодії, до роботи в команді та автономно, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.
- ЗК 12.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності

Фахові компетентності:

- ФК 3.** Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.
- ФК 4.** Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.
- ФК 5.** Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти з іноземних мов та зарубіжної літератури.

ФК 7. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії іноземних мов і зарубіжної літератури в базовій середній школі, практиці навчання іноземних мов і зарубіжної літератури.

ФК 8. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі з метою інтерпретації та порівняння мовних і літературних явищ, використання різних методів і методик аналізу тексту.

ФК 9. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні освітні ресурси з метою удосконалення навчально-методичного забезпечення для проведення занять.

ФК 10. Здатність визначати і враховувати вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти під час аналізу особливостей сприйняття й засвоєння ними навчальної інформації.

ФК 12. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для здобуття освіти, організовувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачами освіти, учителями, батьками тощо).

ФК 13. Здатність прогнозувати ефективність і результативність освітнього процесу з метою планування та корекції навчальної діяльності здобувачів освіти, проектувати осередки навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням здоров'язбережувальних технологій.

ФК 14. Здатність до реалізації ефективних (особистісно-орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного) та інноваційних (комунікативного, лексичного, інформативного) підходів до викладання іноземних мов та зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду.

ФК 15. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання іноземних мов і зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.

ФК 18. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знає психолого-педагогічні засади організації освітнього процесу, закономірності розвитку та вікові особливості здобувачів освіти.

ПРН 5. Знає Державний стандарт базової середньої освіти, навчальні програми з іноземних мов і зарубіжної літератури для закладів освіти та практичні шляхи їх реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРН 11. Використовує гуманістичний потенціал рідної й іноземних мов, зарубіжної літератури для формування полікультурної та духовно багатой особистості відповідно до завдань Нової української школи.

ПРН 15. Організовує та планує навчання усіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письмо), які забезпечують розвиток іншомовних мовленнєвих умінь здобувачів освіти.

ПРН 16. Застосовує сучасні методики й технології, зокрема структурно-логічні, інтеграційні, ігрові, діалогові, новітні інформаційні, тренінгові, дистанційні та ін. для забезпечення якості освітнього процесу в закладах базової середньої освіти.

ПРН 17. Вміє використовувати методи й методики оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з іноземних мов і зарубіжної літератури.

ПРН 18. Здатний до рефлексії, має навички прогнозування, розпізнавання й оцінювання непередбачених проблем у професійній діяльності й усвідомленого вибору шляхів їх розв'язання.

ПРН 21. Ефективно організовує, аналізує, критично оцінює результати власної професійної діяльності, здатний нести відповідальність за результати власної професійної діяльності, дотримання принципів прозорості та академічної доброчесності.

Політика освітньої компоненти

Політика щодо академічної доброчесності:

Здобувачі освіти керуються нормами ПОЛОЖЕННЯ про дотримання принципів академічної доброчесності в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка (<https://drive.google.com/file/d/1OvkdtNHZncMF13jDEMuWR6Wag4TVxUsO/view>). У процесі навчання забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Система оцінювання курсу

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з курсу «Методика навчання іноземних мов та культур» здійснюється відповідно до ПОЛОЖЕННЯ про контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка (<https://drive.google.com/file/d/18xFLDwqd2ztgkiWeJ5UtnU9ZQgyhlM9l/view>)

Форми та методи контролю успішності навчання

Вид контролю	Методи
Поточний контроль (здійснюється під час проведення навчальних занять)	Усне або письмове опитування, тестування, контроль практичних навичок, проєкти, розроблення вправ і фрагментів уроків, презентації результатів виконаних завдань тощо.
Контроль за самостійною (індивідуальною) роботою	Усне або письмове опитування, презентація вивченого матеріалу
Модульний контроль	Тестування, контрольна робота
Рубіжний контроль (проміжна атестація)	Тестування, контрольна робота, усне опитування
Підсумковий семестровий контроль: іспит	Здійснюється з урахуванням результатів виконання здобувачем освіти певних видів робіт на практичних і лабораторних заняттях.

Навчальні досягнення здобувачів освіти оцінюються за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», «зараховано», «не зараховано»), 100- бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F); загальна підсумкова оцінка з дисципліни визначається на основі середньозваженого бала за національною шкалою.

Критерії оцінювання

Поточний контроль	За національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»,
Контроль за самостійною (індивідуальною) роботою	За національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»,
Модульний контроль	За національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»,
Рубіжний контроль (проміжна атестація)	За національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», «Атестовано», «Неатестовано»

Підсумковий семестровий контроль: Іспит	За національною шкалою: («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та за 100-бальною шкалою ECTS
---	---

Поточне практико-орієнтоване оцінювання протягом курсу.

Завдання для оцінювання розроблені таким чином, щоб підкріплювати процес навчання протягом всього курсу. Результати учіння студентів перевіряються за допомогою практичних завдань до семінарських (практичних) і лабораторних занять і комплексу самостійних робіт. Наприкінці курсу виконані поточні завдання використовуються для укладання портфоліо. Підсумкове оцінювання (екзамен) включає виконання як теоретичних, так і практичних завдань (планування фрагменту уроку, а також розробленого заздалегідь розгорнутого плану-конспекту уроку). Метою викладання навчальної дисципліни «Методика викладання іноземних мов» є ефективна методична підготовка вчителя іноземної мови у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО), а саме формування у майбутніх вчителів іноземної мови професійної методичної компетентності (тобто набуття знань, навичок, умінь, здатності та готовності ефективно навчати іноземної мови в результаті обізнаності у науково обґрунтованих методах, технологіях, прийомах навчання іноземних мов і культур) та удосконалення іншомовної професійно-комунікативної компетентності (тобто подальше набуття та удосконалення знань, навичок, умінь, здатності та готовності практично використовувати виучувану іноземну мову в ситуаціях професійного спілкування).

Результати навчання за дисципліною

До програмних результатів навчання у межах дисципліни належать наступні:

Знання закономірностей розвитку особистості, вікових особливостей учнів, їхньої психології та специфіки сімейних стосунків.

Знання та усвідомлення принципів, форм, сучасних методів, методичних прийомів навчання предмета в закладах загальної середньої освіти.

Знання та усвідомлення особливостей навчання різних груп учнів, застосування диференціації навчання, організація освітнього процесу з урахуванням особливих потреб учнів.

Знання та усвідомлення сучасних філологічних і дидактичних засад навчання іноземної мови та світової літератури, особливостей використання мовних одиниць у певному контексті.

Знання специфіки перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, характеризувати літературні епохи, художні напрями, течії, жанрів, стилів, інтерпретація художніх творів класики й сучасності.

Знання, усвідомлення та здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання іноземної мови та світової літератури в базовій середній школі.

Обізнаність із елементами теоретичного й експериментального дослідження в професійній сфері та методами їхньої реалізації.

Уміння оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.

Уміння застосовувати сучасні освітні технології та методик формування предметних компетентностей учнів і здійснення самоаналізу ефективності уроків.

Володіння формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміння відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.

Уміння проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організовувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками. Уміння використання гуманістичного потенціалу іноземної мови та світової літератури для формування духовного світу молодого покоління України.

Володіння україномовною та іншомовною комунікативною компетентністю та їх удосконалення. Володіння основами професійної культури, здатність створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та іноземною мовами.

Здатність забезпечити діалог культур у процесі вивчення іноземної мови та світової літератури, та уникати культурних конфліктів, створити умови для міжкультурної комунікації.

Усвідомлення соціальної значущості майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.

Відповідальне ставлення до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності.

Уміння навчатися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуто під час навчання кваліфікацію.

Оцінка рівня теоретичної та практичної підготовки студента за результатами екзамену.

Оцінка рівня теоретичної та практичної підготовки студента визначається з урахуванням оцінок по кожному з етапів екзамену. Ураховуються також: 1) поточна академічна робота студента, виконання обов'язкових завдань (фрагментів уроків, поточних практичних завдань, плану-конспекту уроку, аналізу уроку), 2) відвідування студентами занять із дисципліни.

Оцінка “*відмінно*” виставляється за правильне, ґрунтовне, повне та творче висвітлення теоретичних питань, визначених в екзаменаційному білеті, а також питань екзаменатора, за якісне виконання практичних методичних завдань. Оцінка “*добре*” виставляється за правильне, але недостатньо розгорнуте, ґрунтовне та творче висвітлення теоретичних питань, визначених в екзаменаційному білеті, а також питань екзаменатора, за не зовсім якісне (з поодинокими негрубими помилками) виконання практичних методичних завдань.

Оцінка “*задовільно*” виставляється за, у цілому, правильне висвітлення питань, визначених в екзаменаційному білеті, а також питань екзаменатора, але при цьому відповідь студента відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем та недостатньо якісним виконанням практичного методичного завдання.

Оцінка “*незадовільно*” виставляється за неправильну, неповну відповідь, відсутність систематизованих міцних знань з питань курсу методики, за неякісне виконання практичного методичного завдання. Теоретичні питання та приклади практичних завдань до екзамену з методики навчання іноземних мов знаходяться у робочій папці з дисципліни в методичному кабінеті кафедри.

Організація навчання

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання в результаті відвідування аудиторних (лекційних і практичних) занять. Деякі аспекти винесені на самостійне навчання студентів. У процесі самостійного опрацювання матеріалу студенти навчаються працювати з додатковою автентичною літературою. Всі види занять розроблені відповідно до положень Болонської декларації.

Організаційні та навчальні обов'язки студентів:

- На практичні заняття приходити попередньо підготовленими: самостійно опрацювати лекційний матеріал, рекомендовану літературу, за потреби – підготувати необхідні дидактичні матеріали та виконати випереджальні завдання.
- Не пропускати заняття без поважної причини та не спізнюватися.
- Дотримуватися правил техніки безпеки й охорони праці.
- Не виходити за рамки тем навчальної дисципліни.

- Ставити запитання, цікавитися додатковими відомостями, сучасними науковими знаннями з предмета й консультуватися з викладачем.
- Аргументовано відстоювати свою думку стосовно тематики занять, якщо вона не збігається з думкою викладача.
- Звертатися до викладача за додатковими роз'ясненнями, якщо деякі питання були недостатньо повно висвітлені на лекціях.
- У випадку незгоди з отриманою оцінкою мати право на перезарахування тем.
- Вчасно складати й перескладати відповідні теми.

Штрафні заходи

- Пропущене практичне заняття необхідно відпрацювати в позааудиторний час у формі співбесіди, відео презентації, самостійного виконання практичних завдань.

Список рекомендованих джерел

Базові

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник / Бігич О.Б. та ін. / за заг. ред. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
2. Практикум з методики викладання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: навч. посібник / Бігич О.Б. та ін. / за ред. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2016. – 402 с.
3. Практикум з методики викладання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: навч. посібник / Бігич О.Б. та ін. / за ред. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2016. – 402 с.
4. Brown H. Douglas. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. 6th ed. – Pearson ESL, 2007. – 491 p.
5. Harmer J. How to Teach English: An introduction to the practice of English language teaching. – Harlow: Addison Wesley Longman Limited, 1998. – 198 p.
6. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – Harlow: Longman, Pearson Education Limited, 2001. – 371 p.

Допоміжні

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий ред. С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Зеня Л.Я. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до навчання іноземних мов учнів профільної школи: моногр. / Л.Я.Зеня. – Горлівка: Вид-во ГДПІМ, 2011. – 436 с.
3. Квасова О.Г. Основи тестування іншомовних навичок і вмінь: [навч. посібник]. – К.: Ленвіт, 2009. – 119 с.
4. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій (схеми та таблиці) / Бігич О.Б., та ін.; під кер. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2011. – 344 с.
5. Морська Л. І. Англійська мова (10-й рік навчання, профільний рівень) (English (Year 10): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. – Тернопіль: Астон, 2018. — 280 с. 15. Морська Л.І. Англійська мова (9-й рік навчання) (English Year 9): підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів . – Тернопіль: Астон, 2017. – 280 с.
6. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5 – 9 класи. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>
7. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи. – Режим

доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>

8. Панова Л. С. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / [Панова Л. С., Андрійко І. Ф., Тезікова С. В. та ін.]. – К.: Вид.центр «Академія», 2010. – 327 с. - https://library.udpu.edu.ua/library_files/427509.pdf
9. Паршикова О.О. Формування основ міжкультурної комунікативної компетентності в учнів початкової школи в процесі навчання німецької мови / О.О.Паршикова // Іноземні мови. – 2018. – № 1. – С. 3-8.
10. Підготовка вчителя іноземної мови (англійської) для Нової української школи : монографія / Мілютіна О. К., Лавриченко Н. М., Заремська І. М. та ін. ; за заг. ред. Н. М. Лавриченко. – Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2018. – 280 с. (Колективна монографія. (Фіксований внесок – 1,6 д.а.))
11. Подосиннікова Г.І. Методична характеристика інтерактивного навчання іноземних мов // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2012. – Вип. 3. – С. 196-208.
12. Практикум з методики викладання німецької мови у середніх навчальних закладах: посібник. / кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2007. – 288 с.
13. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: колективна монографія / С.Ю.Ніколаєва, Г.Е.Борецька, Н.В.Майер, О.М.Устименко, В.В.Черниш та ін. – К.: Ленвіт, 2015. – 444 с.
14. Тарнопольський О. Б. Гейміфікація в навчанні іноземних мов у вищій школі / О. Б. Тарнопольський, С. П. Кожушко, М. Р. Кабанова // Іноземні мови. – 2018. – №3. – С. 15-22. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN>
15. Brown H. Douglas. Language assessment: Principles and classroom practices. – White Plains, NY: Pearson Education, 2004. – 324 p.
16. Brown H. Douglas. Principles of Language Learning and Teaching. 5th Edition. – Pearson Education, 2006. – 410 p.
17. Brown J. D. Testing in language programs: A comprehensive guide to English language assessment. – New York: McGraw-Hill, 2005. – 307 pp.
18. Common European Framework of References for Language Learning, Teaching, Assessment. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 260 p.
19. Krashen S.D. Principles and Practice in Second Language Acquisition. – Hemel Hempstead: Prentice-Hall Int., 2004. – 202 p.